

NÉPSZABADSÁG - KEREKASZTAL

A FŐVÁROSI KÖZMŰVEKRŐL

A közműellátás az életszínvonal meghatározó része. A gáz, a villany, a víz, a távfűtés, de még a csatornázás is hozzátartozik mindennapi életünkhöz.

A budapesti közművek helyzetéről, gondjairól, a fejlesztés lehetőségeiről rendeztünk kerekasztal-beszélgetést, amelyen részt vett Hajdú György, a Fővárosi Vízművek igazgatója, Kallós József, az Elektromos Művek vezérigazgatója, Rymorz Pál, a fővárosi tanács Közmű- és Mélyépítési Főigazgatóságának vezetője és Zombor Gábor, a Fővárosi Gáz- és Vízművek vezérigazgatója. Szerkesztőségünket Friss Róbert képviselte.

Hajdú György

Kallós József

Rymorz Pál

Zombor Gábor

Friss Róbert

NÉPSZABADSÁG: Ha egyetlen szóval próbálnék minősíteni a főváros mai közműellátottságát, azt mondhatjuk: vegyes. Vannak területek és ágazatok, amelyek jól vannak ellátva, s vannak olyanok, ahol rengeteg gond halmozódott fel az utóbbi évekre. Nem, nem az utóbbi években, hanem jóval előbb, csak most érezzük igazán a hatásait. Mi ennek az alapvető oka?

RYMORZ P.: 1950-ben jött létre a 22 kerületből álló Budapest, s így a főváros területe két és félszeresére nőtt, a közműhálózat viszont csak húsz százalékkal növekedett, mert főleg olyan területeket csatoltak ide, amelyek se víz, se gáz, jóformán semmilyen közművesítés sem volt. Vagyis egy közigazgatási lépés a főváros általános közműképén lényegesen változtatott. Ez jelzi azt a feszültséget, amelynek a kiegyenlítése még ma is és a következő évtizedekben is feladatunk. Mert a városban igen nagy a szóródás abban, hogy melyik rész mivel, hogyan van ellátva. Még az ötödik ötéves terv kezdetén is az egy négyzetkilométerre jutó csatornahálózat hossza az I. kerületben például hússzorosa volt annak, ami a XV. kerületben található, 31-szerese, mondjuk a XVII. kerületének. Az egyesítés után a külső kerületek fejlesztésére több terv is készült. Mindenekelőtt a vízellátás és a csatornázás fejlesztésének távlati elképzeléseit kellett úgy elkészíteni, hogy a peremkerületek hálózatát egységes egészévé lehessen összefogni. Műszaki gondot is okozott ez, tehát később egy általános, az egész fővárosra vonatkozó elgondolást kellett lefektetni.

HAJDÚ GY.: A múltól csak még annyit, hogy a századforduló körül épült házak tekintélyes részében a lakásokban nem volt víz. Ezt az örökséget felszámolni roppant nagy erőfeszítést kívánt, hiszen még ma is jó néhány ezer olyan lakás van Budapesten, főleg a peremrészekben, ahol vizért az udvarra vagy a folyósóra kell kimenni.

RYMORZ P.: Pedig az utóbbi húsz évben az egyik leggyorsabban fejlődő szolgáltatás éppen a vezetékvesztés nélküli vízvezeték hálózat.

HAJDÚ GY.: Volt is ennek alapja. A felszabadulás után ugyanis az iparvállalatok, amelyek korábban a termeléshez általában saját vizüket használták fel, rátértek a fővárosi ivóvíz-fogyasztására. A harmadik ötéves tervben kaptunk először lehetőséget arra, hogy az ipart takarékosságra kényszerítsük, s ekkor kezdte a kormányzat is nagyobb figyelemmel kísérni a vízellátást. Így sikerült a budapesti ivóvíz mennyiségét 50 százalékkal megnövelni, az ipar arányát pedig az akkori 60 százalékról 35 százalékra csökkenteni, bár az is igaz, hogy az üzemek ma sincsenek rákényszerülve és ösztönözve arra, hogy ipari viznek ne ivóvizet használjanak. Csaknem száz vállalatnak most is lehetne saját vízkimerelő rendszere, mégsem működött, mert számára olcsóbb, ha ivóvizet használ, arra való hivatkozással, hogy az előregedett ipari kutak felújítására, karbantartására nincs pénzük, emberük. A gondok ellenére 760 ezer budapesti lakásból 700 ezerben már benn van a víz.

NÉPSZABADSÁG: Az elektromos, a csatorna- és a gázhálózat elmaradt a vízművek mögött.

RYMORZ P.: A népgazdaság milliárdokat fektetett a vízellátásba, bizonyos értelemben a többi közmű rovására, hiszen a vízellátás elsődleges szolgáltatási kérdés.

KALLÓS J.: Azért nagyot fejlődött a főváros villamosenergia-ellátása is. Harminc évvel ezelőtt — amikor az áramszolgáltató vállalatokat, így az Elektromos Műveket is létrehozták — vagy nyolcfajta feszültségű villamos energiát adtunk, még a lakosságunk is. Az első feladat az egységesítés volt. Ez sikerült. De közben tovább nőtt a fogyasztás. Harminc éve a csúcsterhelés 130 megawatt volt, most a duplája. Fejlődött a közvilágítás is, amelyet ennek ellenére sokszor joggal bírál a közvélemény. Jelenleg a 30 évvel ezelőtinek majdnem tízszeresére, mintegy 200 ezerre nőtt a fényforrások száma Budapesten.

NÉPSZABADSÁG: A növekedés adatai tények. De az is napi tapasztalat, hogy a hálózat nem bírja a nagyobb megterhelést. S nemcsak a belső kerületekben vannak zárt körzetek, ahol nincs lehetőség a háztartások gépesítésére.

KALLÓS J.: Az összstranszformátor körzeteinknek 11 százaléka, azaz 3290 körzetből 359 zárt.

RYMORZ P.: Ezekben a körzetekben is sokan élnek.

KALLÓS J.: Nem arról van szó, hogy a 762 ezer budapesti fogyasztó 11 százaléka nem gépesítheti a háztartását. Ha azt nézünk, hogy hányan laknak zárt körzetben, akkor egy százaléknál alacsonyabb az arány. A Belvárosban, Kőbányán, a Ferencvárosban nincs zárt körzetünk. Zuglóban 5,5 százalékos, a XIII. kerületben egy százalék alatti az arány. De igen sok a zárt körzet Kispesten, Pesterzsébeten, valamint a budai oldalon, a Krisztinavárosban, a Rózsadombon pedig megközelíti a 30 százalékos. A fő gondot főként a II., XI., XII. kerület térsége okozza, ahol gomba módra nőnek magán-erőből a 6—12 lakásos épületek, amelyeknek a villamosenergia-ellátását, sőt bizonyos mértékben a közműellátását sem képesek hiánytalanul biztosítani a kerületi tanácsok! Hiányzik ennek a pénzügyi fedezete is.

HAJDÚ GY.: Ugyanezen okok miatt ezeknek a kerületeknek előbb-utóbb vízellátási nehézségei is lehetnek.

KALLÓS J.: Mivel a pénzügyi fedezet csökkent, a beruházási területen a következő öt évben a zárt körzetek számát a VI. ötéves tervben valószínűleg nem tudjuk csökkenteni. A szűkebb lehetőségek viszont arra szorítanak bennünket, hogy a legtöbb helyen csak rész munkákat végezzünk el, s ezért ezekre a területekre öt év múlva esetleg újra ki kell vonulnunk.

NÉPSZABADSÁG: Az elektromos ellátás mellett a gázellátással foglalkozik talán legtöbbet a lakosság. Mind több a zavar, s nemcsak régi vezeték mennek tönkre, hanem újak is. Pedig tíz éve úgy tejsz, hogy a területen is megindult a fejlődés a földgázprogrammal.

ZOMBOR G.: Ma 2300 kilométer hosszú csőhálózatot 470 ezer lakásba jut el a gáz. Télen földgázból kilenc-tízmillió, városi gázból két-hárommillió köbmétert fogyaszt a lakosság naponta. A gázhálózatból 800 kilométer előregedett, öntöttvas, tokos kötél-

sű, amiből 150—200 kilométer annyira rossz állapotban van, hogy a rekonstrukció elengedhetetlen.

NÉPSZABADSÁG: Ezt tíz éve is tudták. Felkészültek-e akkor megfelelően erre a programra?

ZOMBOR G.: Igen, alaposan felkészültünk. A fővárosi tanács és az akkori Nehézipari Minisztérium illetékesei is közreműködtek a tervek kidolgozásában. Ismertük a technikai problémákat, s 1985-re kitűztük a program megvalósítását. Sajnos azonban időközben az előregedett gázhálózatot olyan gyakoriakká váltak a szivárgások, a csőtörések, hogy az ideiglenes csőkezelési módszerrel a munkát tovább folytatni nem lehet. A végleges megoldás: az előregedett, rossz csővek cseréje és a végleges kezelési eljárás megvalósítása. Ez lassítja a munkát, s így a főváros átállítása földgázellátásra előreláthatóan a kilencvenes évek elejére fejeződik csak be.

NÉPSZABADSÁG: A pénzforrások csökkentése miatt a jövőben jobban előtérbe kerül a karbantartás, a felújítás. Ennek egyik feltétele lenne egy közműkataszter, amely elősegítené a munkák összehangolását is.

RYMORZ P.: A közútdatba valahogy az került be, mintha nem ismernénk a föld alatti közműhálózat elhelyezkedését. Pedig minden közműnek van nyilvánvaló tartása. Igaz, hogy ezek különböző színvonalúak és pontosságúak. Itt a probléma az, hogy ezek nem naprakészek, s nincsenek egységesítve, és főleg központosítva. Egy ÉVM-rendelet szerint tíz év alatt létre kell hozni a központi, egységes nyilvánvaló tartást. A tíz év hosszú idő, és gond az is, hogy sok százmillió forintot is felemészít. Úgy tesszük, hogy a tanácsokhoz tartozó közműveknél 1985-ig ezt meg tudják csinálni. De ettől függetlenül: a kataszter hiánya okozhat nehéz, váratlan problémákat, de nem lehet akadály a annak, hogy tisztességes felújítási terveket készítsünk és valósítsunk meg.

ZOMBOR G.: Az útfelbontások összehangolását számítógépekkel végezni csak tervezett hálózat-építéskor lehet. A váratlanul keletkező hibák okozzák a gondot. Ott, ahol a szivárgás nagysága szükségessé teszi az azonnali beavatkozást. Ilyen helyzetben nem lehet számítógéppel elintézni az ügyet, mivel váratlan jelenlétéről van szó, és a gyors beavatkozással az élet- és vagyonbiztonságot védjük. Ezt még akkor is meg kell tennünk, ha az útfelbontások száma megnő és akadályozza a forgalmat.

HAJDÚ GY.: Hiába bont fel a Gáz- és Vízművek egy utcát, ha nekem az ottani munkára csak két év múltán van pénzem.

NÉPSZABADSÁG: Ez még inkább sürgetné a szorosabb koordinálást!

HAJDÚ GY.: Minden évben megkapjuk a következő évben útfelbontásra kerülő utcák jegyzékét. Akkor megvizsgáljuk, szükség van-e ott a hálózat cseréjére. A teljes biztonságát az szolgálja, ha mindent kicserélünk, de erre nincs pénz. Néha 30—50 éves csöveket is kénytelenek vagyunk otthagyni, mert abban a pillanatban fontosabb feladatokra kell a pénz.

ZOMBOR G.: Arra a kérdésre, hogy két-három éven belül lefektetett gázvezetékekhez miért kell újra visszamenni, a válaszom az, hogy azért ez nem általános, de előfordul. Ugyanis a hazai acélvezetékeink passzív szigetelési főként szilárdsági okok miatt szállításkor megsérülnek, és a korrózió miatt a csövek idő előtti kilyukadnak. Nagyobb nyomású vezetékek építésére extrudálás-sal szigetelt spirál hegesztett acélcsöveket használunk, s ezeknél biztosak lehetünk abban, hogy 20—30 éven belül nem kell hozzájuk nyúlni. De ma Magyarországon ilyen nem gyártanak. A jó munkához a megfelelő minőségű anyagok és szervezési intézkedéseken kívül olyan közreműködő állami kivitelező cégekre is szükség lenne, amelyekkel hosszú távú szerződéseket köthetnénk, mert a mostani együttműködésünk a számtalan tsz-kivitelezővel nem jár mindig sikerrel.

KALLÓS J.: Vannak közös, koncentrált feladataink. Gondolok akár egy metróprogramra, vagy akár egyéb kiemelt beruházásokra. Az érintett területeken lényegében minden vezetékét átvizsgálunk, illetve a legtöbb helyen felújítunk. A fővárosi tanács határozatot hozott arra, hogy ezeken a területeken öt éven belül nem lehet újra útfelbontást bontani. És ha mégis, annak komoly szankciói vannak, amit, azt hiszem, egyetlen vállalati vezető sem kíván. Mégsem lehet minden esetben mindent pontosan összehangolni.

RYMORZ P.: A közterületen folyó munkáknak legfeljebb harmadát lehet előre tervezni, tehát összehangolni. A nagyobb részről ez nem lehetséges, mert váratlan hiba következménye. Célunk az ütéptékekkel összehangolt teljes közműrekonstrukció arányának növelése, hogy 25 évig ne kelljen egy-egy útvonalhoz hozzányúlni.

NÉPSZABADSÁG: Milyen lehetőség van arra, hogy a váratlan hibákat gyorsan elhárítsák?

HAJDÚ GY.: A súlyos, sok embert érintő hibák elhárítása szervezettebben folyik. A nagy, látványos munkák azonban csak töredékét képezik a gondoknak. Tavaly tízezer vízesősérülés volt, ebből csak száz érintette a lakosság számottevő részét. A gyorsasághoz pedig csak annyit, hogy az ezért a munkáért kívánt fizetést nem könnyű a jelenlegi bérrendszerrel kielégíteni.

RYMORZ P.: Én nem látom ilyen sötétet a dolgot. Jelenleg a karbantartást végző dolgozók átlagkeresete évente 66 400 forint. Ez nem kevés pénz.

HAJDÚ GY.: De ez nem heti 44, hanem heti 70 órára vonatkozik!

RYMORZ P.: Igaz! Ennek ellenére nagyon fontos, hogy amit csinálunk, kifogástalan minőségű legyen. Ez a leggyorsabb elhárítás. És azért sok lehetőséget ad az állandó gépesítés is.

HAJDÚ GY.: A gépesítés kulcskérdés, de nem mindent lehet megoldani gépekkel. Egy csőtörésnél géppel kell feltörni a burkolatot, de utána — a többi közmű megóvása érdekében — már csak ásóval, lapáttal lehet folytatni a munkát.

NÉPSZABADSÁG: Szóljunk néhány szót a jövőről. Az új lakótelepek tovább épülnek, a közművesítés rohamosan drágul, mert az új negyedek mind távolabb épülnek a belső városrésztől.

RYMORZ P.: A tömeges lakásépítésnél a teljes körű közműellátás elkerülhetetlen. De ez nem zárja ki azt, hogy például az energiaellátás területén további költségcsökkentő ésszerűsítéseket ne lehessen végrehajtani. Ezért meggondolandó, hogy ugyanazon a lakótelepen a távfűtés mellett a gázellátás kiépítése gazdaságos-e vagy éppen fordítva.

NÉPSZABADSÁG: Hogyan tudnak megfelelni a jövőben a közművek a növekvő igényeknek?

KALLÓS J.: A hatodik ötéves tervben a villamosenergia-ellátás és a közvilágítás színvonalát is az ötödik ötéves terv szintjén kívánjuk tartani. Anyagi okok miatt javulást nem tudunk minden területen ígérni. Az ellátás általános színvonala ettől függetlenül semmiképpen sem romolhat.

ZOMBOR G.: A VI. ötéves és a hosszú távú tervben is feldolgoztuk a tennivalókat, mert már csak hálózati okokból is komoly erőfeszítést követel a lakosság növekvő gázigényének kielégítése. Az új lakóépületek gázellátásán kívül csak olyan fejlesztésre van lehetőség, amelyet a hálózat minősége megenged.

HAJDÚ GY.: A vízellátás bővítésére készen vannak a közép- és hosszú távú terveink. Problémákat látok azokon a területeken, ahol a magánépítkezések tömegével kezdődnek, mert itt koncentrált fejlesztésre egyelőre nincs lehetőségünk. A korlátozott lehetőségek miatt többet kell foglalkozni mind a háztartási, mind az ipari fogyasztók víztakarékosságával.

RYMORZ P.: A következő tervciklusban a fejlesztés mértéke hasonló lesz, de a meglévő eszközöknek még jobban a lakásépítkezéseknek lesznek alárendelve. Igen nagy erőforrásokat kívánunk fordítani a karbantartásra és a rekonstrukcióra, minden területen, de főként a Gáz- és Vízműveknél, ahol a biztonság ezt alapvetően megköveteli. Ettől függetlenül is: az igények és a lehetőségek összehangolása nehezebb lesz, mint korábban volt. Ez akkor is igaz, ha tudjuk, hogy az elhatározott dinamikus szinten tartás nem megállást jelent, hanem annál jóval többet. S nemcsak az új lakótelepek közművesítéséről van szó, hanem a lakossági szolgáltatások iránti növekvő igények kielégítéséről is. Ez mindenképpen növekedés. A mennyiségi mutatók ezen a területen meghatározóak, hiszen elég vízre, gázra, elektromos energiára van szükség, de a munkánkban a minőségre is ügyelnünk kell. Sajátos követelmény ez, mert a lakosság mindig is közvetlenül ítéli meg ezt a tevékenységet, s hiába megannyi eredmény, ha akár egy útfelbontás miatt is szidni kénytelen bennünket. Ehhez összehangoltabb fejlesztésre, felújításra van szükség. En ezeket a jó, minőségi szolgáltatás alapvető feltételeit biztosítva látom a következő, nem könnyű időszakban, s ha kemény munkával is, de terveink, elképzeléseink alapot nyújtanak ahhoz, hogy a fővárosi közművek szolgáltatásai tovább bővüljenek és megbízhatóságuk fokozódjon.